

בבא קמא סו

עניין: קשי בה עשרין ותרתין שנין ולא איפרקה, עד דיתיב רב יוסף ברישא ופירקה

שושנים לדוד לרבי דוד פאדרו כלים פכ"ו מ"ח

דכה כההיא דמרוכבה אחאי לא פרקה רז בלהו כ"ב
שנין דמלך רבה דהוא מקטי ליה עד דיתיב רז ברישא
חסורי-תיקא מקמי דמלך לא היה ידע לתרוצי ומלכותא
יהב ליה דבתא וכפרט דהא מלחא דפטיטא הוא חללא
נר' דה"ט דלא ברקה בלהו שני דרבה תזס טלא היס
תירונו נכנס בלוגי דכה דהוא ס"ל דכה'ג לא חיקרי
שיני הטס כלל חסי' נדוע ותי' וחסו כדי לא קנה הסמא
פמי לא קנה עד טיכב עליו וכדחמה סאו חה"ג דהו"ל
שינוי הטס וח"ג נדוע הוא דהדר לכרייתויכיוו טלא
קצנו חפ"ה התס ודאי דקנה על ידו' גיון דאיכא נתי
תזס חבל במחשבה לחוד לא חיקרי שינוי הטס כלל
חסי' נדוע טלא מוכח דיוסכ כדי קנה והילכך לא איפרקה
עד דנח נפטיה דרפה וכתר' הכי פירקה רז לפוס
שיטתיה דככה'ג נתי קרי ליה שינוי הטס פמחשבה
לחודה ולטנין פו' החפרטים פמחשבתו נר' לומר לפי

חתם סופר

דף ס"ז עמוד ב': [ולא איפרקה עד דיתיב רב יוסף
ברישא ופרקה]. מה דלא
איפריק עד דיתיב רב יוסף ברישא, משום דלכאורה שינוי
שס יש לו שרש דהוב כמו שינוי מעשה, מנשיא וכן משות,
עיין היטב כחצות מ"ה ח' אישתני ולא אישתני תנאי הוא,
ובחסו' שס ד"ה תנאי, מבואר שס שאינו שינוי גוף אלא
שינוי שס, וכן יש להבין מדברי אגדה פ"ק דר"ה [ט"ז ע"ג]
דשינוי שס משנה גזר דינו של אדם כמו שינוי מעשה, אלא
לכאורה י"ל חאי שינוי שס היינו שינוי מעשה כמ"ש רמב"ם
בכל' השוכה [פ"ג ה"ד] שישינה שמו כלומר חני איש אחר
ולא אותו שטעה מעשים המכוערים, וח"כ היינו שינוי מעשים,
וכן י"ל בנשיא ומשיח שממילא נשתנו מעשו כי החל רוח ה'
לפעמו כמו שמלינו בשאל ובכמה שופטים, וח"כ היינו שינוי
מעשה, אך ר' יוסף שכי מופלג בעניויות [כסועה מ"ע ע"ג],
מש"ה מחחלה לא רצה לקבל הנשיאות, ושז חמרו [בוריות
י"ד ע"ה] אפילו אומנא לביתא לא קרי, ומפני רוב בקיאותו
וגם ענותותו קרי ליה סיני שרומז גם על פנוה, ועיין שלהי
בוריות [שס], וכשתמנהכ בראש ולא מלא בעלמו לפי דעתו
הפנוה שזס מעלה יחירה, וקיים בעלמו חס רוח המושל יעלה
עליך מקומך אל תנח [קבלת ח' ד'], חס רוח הממשלה יעלה
עליך, מ"מ אל תנח מקום מדרגתך, ח"כ הבין מזה שאין לנשיא
ומשיח אלא שינוי השס בלבד, ומ"מ אישתני דינו, ע"כ מוכח
מזה דשינוי השס קוניה כמו שינוי מעשה, דאפילו לרבנן דר"ש
בכתובות התס לא פליגי אלא בחטא קודם שנתמנה אבל לאחר
שנתמנה כ"ע אישתני.

ניצוצי אור לרבי ראובן מרגליות

ס"ו ע"א. הא מילתא קשי בה רבה לרב יוסף עשרין
ותרתין שנין ולא איפרקה עד דיתיב רב יוסף ברישא ופרקה
שינוי השם בשינוי מעשה דמי כו'. ע' הוריות י"ד א אביי ורבא
ור"ז ורב"ח הוו יתבו והוו צריכא רישא אמרי כל דאמר מילתא ולא
מיפרך להוי רישא, דכולהו מיפרך דאביי לא מיפרך, חזייה רבה לאביי
דגבה רישא, אמר ליה: בנחמי פתח ואימא, וברשי: אמור דרשא
דמשמיא פסקו לך רבותא, רואים אנחנו בזה כי זכות מיוחדת היא
למי דמשמיא פסקו ליה רבותא שמאירין את עיניו באמתתה של
תורה, וכמשאח"כ (תהלים ק"ט ק"ס) ראש דברך אמת, שראשית
דבריו יהיו לאמתתה של תורה, וכמאמר הכתוב (תהלים ס"ח ב) אדני
יתן אומר המבשרות צבא רב, אם צריך להגיד לקהל רב יתן ה'
בפיו אומר, חדושי תורה לומר בפניהם, ובכן כל אותן כ"ב שנה
שמלך רבה לא עלתה על דעתו של רב יוסף איך לפרקה, עד דפסקו
ליה מן שמיא רבותא או האירו עיניו לפרקה, ויש לרמוז זה בלה"כ
(דברים כ"ה) ויהושע בן נון מלא רוח חכמה כי סמך משה ידיו עליו
וישמעו אליו בני ישראל, כלומר לפי שנתקיימו שני דברים הללו,
(א) שסמך משה ידיו עליו, (ב) ששמעו אליו בני ישראל וקבלוהו
למנהיג — אז זכה שנתמלא רוח חכמה.

וביחוד רב יוסף כדי יתיב ברישא ונתמנה ראש הישיבה עמד על
זה כי שינוי השם בשינוי מעשה דמי, השינוי משם פרטי לשם צבורי
הסיב שינוי עצמי כמבואר בויקרא רבא ס"פ כ"ו הא למדת שאפילו
היה קצר ונתמנה מלך געשה ארוך כו', כל כך למה, בשעה שנמשח
בשמן המשתה כו', וזהו שהמליצו בפסיקתא פס"י כבוד זה מלכות

יעב"ץ

"קישו" בה רבה "ורב" יוסף כל"ל ונ"צ דוגמת זה ר"פ
נערה (מ"צ ז') וקמ"ל שהזכה מן השמים לעלות לגדולה
מגלין לו טעמי תורה לפי שעסק בה לשמה וזכות רבים
מסייעתו [וערש"י בכתובות שס]: (יעב"ץ)